

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Servicedocument HO - aanpak Coronavirus COVID-19

Inleiding

Met dit servicedocument wordt beoogd om instellingen handreikingen te bieden waarmee in de praktijk invulling kan worden gegeven aan de maatregelen die zijn aangekondigd voor het hoger onderwijs om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Hogeronderwijsinstellingen zijn erg begaan met de effecten van corona(maatregelen) op studenten en spannen zich op dit moment al maximaal in om het onderwijs en de tentaminering doorgang te laten vinden. Het uitgangspunt is om de nadelige effecten voor studenten van de coronamaatregelen zoveel mogelijk te beperken. Dit document wordt aangevuld wanneer nieuwe informatie beschikbaar is.

Voor de periode dat er maatregelen gelden om de verspreiding van het coronavirus in Nederland te bestrijden, gelden in principe ook de maatregelen en afspraken die beschreven staan in dit servicedocument. Wanneer de maatregelen versoepeld of juist aangescherpt worden in de komende periode, wordt bezien of aanpassing van het document nodig is. Voor sommige maatregelen of afspraken geldt een alternatieve termijn, dit staat dan in het document expliciet benoemd.

1. Interpretatie maatregelen coronavirus voor hoger onderwijs

Tot 1 augustus geldt het volgende:

In het ho wordt het onderwijs zo veel mogelijk zodanig georganiseerd dat er geen sprake is van fysieke ontmoeting tussen student(en) en docent(en) op locaties van de hogeronderwijsinstellingen.

- Denk hierbij bijvoorbeeld aan vormen van online onderwijs, zoals via skype, videocolleges of conference calls.

In het ho kunnen toetsing, praktijkonderwijs en begeleiding van kwetsbare studenten op de instelling plaatsvinden, indien het activiteiten betreft die online niet afdoende kunnen worden vormgegeven. De verschillende ho-sectoren maken voor de respectievelijke sector in een protocol de vertaalslag naar wat er precies onder deze categorieën valt. Over dit protocol is afstemming geweest met het ministerie van OCW. Hierbij geldt een aantal voorwaarden:

- Het aantal vervoersbewegingen van en naar instellingen dat hierdoor op gang komt betreft maximaal zo'n 20% van de reguliere omvang. Er geldt hierbij geen algemeen bepaald maximum aantal personen per gebouw of per ruimte; dat maximum wordt bepaald door wat op de betreffende plek mogelijk is met inachtneming van de RIVM- en GGD-richtlijnen en bovenstaande afspraak dat er niet meer dan 20% van de omvang van het aantal reguliere vervoersbewegingen van en naar instellingen op gang komt.
- Er gelden afspraken tussen de sectoren, de ministeries van OCW en IenW en vervoerders over het gebruik van het OV. Om de spits te vermijden stimuleren instellingen studenten en medewerkers om

alternatieven voor het OV te kiezen en spreiden zij activiteiten over de dag, de week en over beschikbare locaties.

- De activiteiten zullen plaatsvinden met inachtneming van 1,5 m afstand en binnen overige geldende RIVM- en GGD-richtlijnen. Bij onderwijs waarbij contact onvermijdelijk is of geen afstand bewaard kan worden, wordt waar beschikbaar aangesloten bij de protocollen voor de branche waartoe de student wordt opgeleid.
- Onderzoeksactiviteiten kunnen op de locatie van de instelling plaatsvinden, mits passend binnen de richtlijnen van RIVM en GGD.
- Voor de omgang met faciliteiten op de campus, zoals bibliotheken en onderzoeksruimten, kunnen instellingen zelf keuzes maken. Uitgangspunt is dat instellingen hierbij rekening houden met de druk op het ov en in de openbare ruimte, en zich houden aan de richtlijnen van RIVM en GGD. Ook kunnen medewerkers gebruik maken van de locaties van instellingen voor (voorbereidende) werkzaamheden die zij vanuit huis niet kunnen verrichten.

Onderwijsactiviteiten buiten het gebouw kunnen doorgang vinden

- Denk hierbij aan stages en (afstudeer)projecten bij instellingen en bedrijven. De hogeronderwijsinstellingen en UMC's volgen hierbij de besluiten/het beleid van de ontvangende organisaties, indien nodig in overleg met de instelling waar de studenten staan ingeschreven.
- Ook onderwijs dat in samenwerkingsverbanden plaatsvindt buiten de locaties van hogeronderwijsinstellingen en UMC's kan doorgaan (samen opleiden, onderwijs in bedrijven) op voorwaarde dat de ontvangende instelling dat toestaat.

Vanaf 1 augustus geldt het volgende:

Instellingen kunnen onderwijsactiviteiten op de locatie van de instelling laten plaatsvinden. Dat doen zij met inachtneming van de RIVM- en GGD richtlijnen, waaronder het bewaren van de 1,5 meter afstand tot elkaar.

Aanvullend op de activiteiten die op de locatie van de onderwijsinstellingen plaatsvinden, zal er nog online onderwijs worden verzorgd. Instellingen maken zelf keuzes over welk type onderwijsactiviteiten zij op de locatie van de onderwijsinstelling laten plaatsvinden. Hierbij wordt ook het belang van binding en goede begeleiding van eerstejaars en kwetsbare studenten in acht genomen. Verder gelden enkele voorwaarden:

- Voor alle activiteiten die plaatsvinden op de locaties van de hogeronderwijsinstellingen geldt, dat deze moeten passen binnen de basisregels over groepsgrootte voor activiteiten binnen of buiten, zoals deze zijn afgesproken door het kabinet. Deze regels zijn terug te vinden in een brief van het ministerie van VWS van 24 juni:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/25/covid-19-update-stand-van-zaken>.
- Bij vakken waarbij contact onvermijdelijk is of geen afstand bewaard kan worden, wordt waar beschikbaar aangesloten bij de protocollen voor de branche waartoe de student wordt opgeleid.
- Er zijn afspraken gemaakt tussen de koepelorganisaties, vervoerdersorganisaties, IenW en OCW over de manier waarop studenten op een verantwoorde manier met het OV kunnen reizen. Deze afspraken vervangen de eerdere afspraken waarin met tijdsvensters van 11.00 tot 15.00 en na 20.00 uur werd gewerkt. De nieuwe afspraken geven meer ruimte. Er is afgesproken om begin- en eindtijden van onderwijsactiviteiten te spreiden en om de spits zoveel mogelijk te ontlasten. Deze afspraken zijn hier terug te vinden:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/regelingen/2020/06/24/afspraken-veilig-vervoer-mbo-hbo-en-wo>.
- Er is ruimte voor regionale afspraken, passend binnen het landelijke model, zodat goed rekening gehouden kan worden met specifieke omstandigheden en (on)mogelijkheden in de regio.
- Over de openstelling van faciliteiten op de campus, zoals bibliotheken en onderzoeksruimten, kunnen instellingen zelf keuzes maken. Rekening houdend met de richtlijnen van RIVM en GGD, kunnen deze ruimten worden benut, bijvoorbeeld om plek te bieden aan studenten die thuis niet over geschikte studiefaciliteiten beschikken. Instellingen houden hierbij rekening met de druk op het ov en in de openbare ruimte.
- Instellingen kunnen kiezen voor creatieve oplossingen om meer ruimte te maken voor onderwijsactiviteiten, bijvoorbeeld door het huren van zaalruimte in theaters en bioscopen.

- Onderzoeksactiviteiten kunnen op de locatie van de instelling plaatsvinden, mits passend binnen de richtlijnen van RIVM en GGD. Ook kunnen medewerkers gebruik maken van de locaties van instellingen voor (voorbereidende) werkzaamheden die zij vanuit huis niet kunnen verrichten.
- Voor onderwijsactiviteiten buiten het gebouw van de onderwijsinstelling (denk aan stages, praktijkopdrachten etc.) geldt dat deze activiteiten doorgang vinden met inachtneming van de besluiten/het beleid van de ontvangende organisaties, indien nodig in overleg met de instelling waar de studenten staan ingeschreven. Voor introductieactiviteiten voor nieuwe studenten gelden, afhankelijk van de aard en omvang van de activiteit, naast de richtlijnen van RIVM en GGD, het horeca-protocol en/of de aangescherpte maatregelen bij vergunde of meldingsplichtige activiteiten.

Afwegingskader voor instellingsbesturen:

Het CvB hanteert, ook als er discussie ontstaat over de inhoud van het besluit in het licht van de WHW en/of interne regelgeving als de onderwijs en examenregeling (OER), het volgende afwegingskader:

- Publieke gezondheid
- Zo goed als mogelijk aansluiten bij de richtlijnen van RIVM en GGD
- Belang (waaronder veiligheid en gezondheid) studenten en medewerkers
- Inspanningsverplichting continuïteit (online) onderwijsproces en organisatie (dus geen resultaatsverplichting) gericht op diplomering en doorstroming
- Zorgvuldige motivering
- Uitvoerbaarheid/ Administratieve beheersbaarheid
- Concentratie op kerntaken
- Duidelijkheid en rust

2. Richtlijnen

De bijzondere omstandigheden vragen van alle partijen in het hoger onderwijs (instellingsbesturen, docenten, studenten, toezichthouders, OCW) flexibiliteit. Het verplaatsen of anders vormgeven van onderwijs en tentamens vraagt natuurlijk veel van alle betrokken partijen (studenten, docenten, medewerkers, instellingen, toezichthouders, OCW). Bij het borgen van de continuïteit van het onderwijs, houdt men oog voor de belangen van al deze betrokken partijen.

OCW, instellingen en toezichthouders moeten zich gezamenlijk inspannen om zoveel mogelijk passende oplossingen te zoeken voor vraagstukken die optreden als gevolg van corona(maatregelen). In het algemeen geldt dat instellingen zich inspannen om nadelen voor studenten zoveel mogelijk te voorkomen. OCW faciliteert instellingen om dit zo goed mogelijk te kunnen doen.

Instellingen geven vorm aan deze inspanningsverplichting door alternatieven te zoeken voor fysieke onderwijsactiviteiten, tentamens en selectie. Instellingen bepalen welke invulling in de concrete situatie het meest passend is. In gevallen waarin oplossingen niet direct voorhanden zijn wordt studenten geadviseerd ingeschreven te blijven (ook om recht te houden op studiefinanciering); instellingen doen er op dit moment alles aan om studenten te accommoderen zodat zij verder kunnen met hun studie.

Een belangrijke notie is dat personeel dat nodig is voor de voortgang van het (hoger) onderwijs valt onder de definitie van cruciale sectoren.

Voor een aantal knelpunten waar tegenaan gelopen wordt, zijn generieke oplossingen nodig. In dit document worden daartoe zoveel mogelijk handvatten gegeven. Het kan alsnog zo zijn dat individuele instellingen voor specifieke vraagstukken komen te staan. Daarbij geldt dat instellingen in de regel binnen de gebruikelijke regels zoeken naar oplossingen, die de nadelige gevolgen voor studenten op de korte termijn zoveel mogelijk inperken. Indien er binnen de gebruikelijke regels onvoldoende handvatten zijn om dat te doen, kunnen instellingen onder meer gebruik maken van hardheidsclausules in instellingsbeleid of in de wet.

Instellingen wordt geadviseerd om bij twijfel contact op te nemen met de respectievelijke koepelorganisatie die de vragen en zorgen inventariseert en bundelt en hierover contact houdt met het ministerie van OCW. OCW blijft betrokken en zal meedenken over mogelijke oplossingen, hierbij wordt door OCW in voorkomende gevallen ook afgestemd met toezichthouders.

De coronamaatregelen zullen in sommige gevallen leiden tot onderwijsactiviteiten en tentaminering die afwijken van hetgeen is opgenomen in de onderwijs- en examenregeling (OER). Afhankelijk van hetgeen in een specifiek geval in de OER is geregeld en de regels en richtlijnen van examencommissies, kan er ruimte zijn om van de eigen OER af te wijken. Dit gebeurt voor zover de reguliere procedures niet gevolgd kunnen worden, de student niet onevenredig benadeeld wordt en de afwijking niet ingrijpend is dan noodzakelijk. In veel gevallen zal aanpassing van de OER aan de orde zijn, die kan plaatsvinden door middel van een addendum op de bestaande OER waarin de afwijkingen op de OER in algemene termen worden beschreven. De medezeggenschap wordt hierbij, net als in de reguliere situatie, betrokken. Betrokkenheid van de medezeggenschap wordt ook georganiseerd bij beslissingen over de opschaling van onderwijsactiviteiten en relevante keuzes daarbij, zoals die over roostering in de avond en het weekend. Gezien het vereiste tempo ligt het in de rede dat de medezeggenschap zich wat betreft reactietermijnen waar nodig flexibel opstelt.

Hoewel het uitgangspunt is dit zoveel als mogelijk te voorkomen, bestaat bij een groep studenten de zorg dat er studievertraging wordt opgelopen doordat studieonderdelen niet gevolgd kunnen worden tijdens de coronacrisis en dat die vertraging redelijkerwijs niet meer ingehaald kan worden. OCW voert met de studentenorganisaties en onderwijskoepels de komende periode het gesprek over uit welke studenten die groep precies bestaat en over eventuele ondersteuning van die studenten.

Overmacht

Gedurende de werkingsduur van de maatregelen van het kabinet zijn op grond van de beste juridische kennis van dit moment de onderwijsinstellingen op grond van overmacht niet gehouden geweest tot de naleving van bekostigingsvoorwaarden, wanneer dat direct of indirect verband hield met de crisis, indien zij voldoende inspanning hebben geleverd om het afstandsonderwijs te realiseren. Dezelfde overmachtssituatie geldt voor de aansprakelijkheid ten opzichte van derden (ouders, studenten).

Het onderwijs zal bij het opschalen rekening moeten houden met:

- de doorwerking van de periode van het aantal weken waarin afstandsonderwijs moest worden gegeven en het belang van continuïteit in het onderwijsprogramma;
- de beperkingen die het gevolg kunnen zijn van nog geldende gedragsregels in verband met het coronavirus;
- de beperkingen in de beschikbaarheid van het onderwijspersoneel.

2.1 Internationale mobiliteit

Studenten en personeel in het buitenland

- Instellingen hebben ten aanzien van hun studenten en promovendi een zorgplicht. Dit geldt ook voor studenten die in het buitenland studeren of stage lopen. Wat deze zorgplicht in een concreet geval inhoudt, bijvoorbeeld als het gaat om de terugkeer van studenten, is mede afhankelijk van de eigen instellingsregels, en van wat de instelling mogelijk middels een contract met de onderwijsinstelling in het buitenland hierover heeft afgesproken.
- De instellingen spannen zich maximaal in om nauw contact te houden met studenten in het buitenland en hen van de juiste informatie te voorzien als het gaat om het continueren van het volgen van onderwijs in het buitenland en een eventuele terugkeer naar Nederland.
- De instelling houdt daarbij rekening met de RIVM- en GGD-richtlijnen en met het algemene reisadvies dat het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) heeft afgegeven ten aanzien van het desbetreffende gebied. Een instelling kan ervoor kiezen studenten die vanwege gezondheidsrisico's moeten terugkeren naar Nederland en hiertoe geen toereikende middelen hebben, daarin te ondersteunen. .
- Nuffic informeert Nederlandse studenten via de WilWeg website en social media en via de speciale corona-webpagina: <https://www.wilweg.nl/home/coronacrisis-en-studie-stage-of-tussenjaar-in-het-buitenland/>

Internationale studenten in Nederland

- .
- In verband met het coronavirus geldt voor reizigers uit sommige landen een inreisverbod. Voor een aantal landen is dat inreisverbod per 1 juli opgeheven. De lijst uitgezonderde landen wordt iedere twee weken (of sneller wanneer nodig) geüpdatet.

- Voorts geldt dat houders van een machtiging tot voorlopig verblijf (hierna: MVV) uitgezonderd blijven van het inreisverbod. Dus ook als zij uit een land komen dat onder het inreisverbod valt, kunnen MVV-houders Nederland inreizen. Studenten en kennismigranten zijn daarmee dus uitgezonderd van het inreisverbod. Dat geldt ook voor studenten uit een MVV-vrijgesteld land, zoals de VS, dat onder het inreisverbod valt. Deze groep studenten uit een MVV-vrijgesteld land moet met een kennisgevingsbrief inreizen, waarmee zij aantonen dat zij Nederland mogen inreizen. Kennismigranten moeten daarnaast een schriftelijke verklaring van de werkgever bij zich hebben.
Voor studenten die inreizen uit een hoog-risicoland, geldt het dringende advies om twee weken in thuisquarantaine te gaan op het moment dat ze in Nederland aankomen. Alle informatie over inreizen is te vinden op: <https://ind.nl/Paginas/coronavirus>.
- Internationale studenten kunnen vanwege corona(maatregelen) studieovertraging oplopen, met als gevolg dat zij niet tijdig het aantal studiepunten kunnen behalen dat is vereist om de verblijfsvergunning te behouden. Als onderdeel van de administratie- en bewaarplicht, moet de instelling de studievoortgang van buitenlandse studenten met een verblijfsvergunning registreren, en onvoldoende studievoortgang melden bij de IND. Melding is niet vereist wanneer sprake is van een verschoonbare reden voor de overtraging. Studieovertraging als gevolg van corona levert een verschoonbare reden op voor die studieovertraging. Van belang daarbij is dat er voor de student geen mogelijkheid was om onderwijs te volgen. In die situatie is sprake van onstudeerbaarheid. Dat is niet het geval indien er aan de student alternatieven worden aangeboden om onderwijs te volgen en hij in staat wordt gesteld voldoende studiepunten te behalen. Hogeronderwijsinstellingen communiceren hierover met de studenten en medewerkers die dit betreft. Wanneer deze verschoonbare reden voor grotere groepen studenten tegelijkertijd aan de orde is, kan een instelling dit ten aanzien van die groep studenten gelijktijdig constateren. Net als in de reguliere situatie wordt in het individuele dossier van de student deze verschoonbare reden vastgelegd.
- Door de uitloop van onderwijsactiviteiten wegens corona, kan het zich voordoen dat internationale studenten die activiteiten niet kunnen afronden omdat de verblijfsvergunning van de student zal verlopen. In zijn algemeenheid geldt voor de verblijfsvergunningen van buitenlandse studenten, onderzoekers, en personeelsleden aan instellingen die als kennismigrant werkzaam zijn, dat de instelling een verlengingsaanvraag kan indienen wanneer de geldigheidsduur van de verblijfsvergunning afloopt, maar men (nog) niet wil of kan terugkeren naar het land van herkomst. Wanneer verlenging niet wenselijk of mogelijk is – of bijvoorbeeld een contract wordt verlengd is een afweging van de instelling -, moet men Nederland verlaten.
- Voor internationale studenten geldt dat zij doordat testcentra door coronamaatregelen gesloten zijn, mogelijk niet in staat zijn tijdig een taaltoets Engels af te leggen. Om te voorkomen dat zij hierdoor niet zouden kunnen starten met de opleiding, wordt tijdelijk de mogelijkheid geboden om de online variant van de TOEFL iBT Special Home Edition test af te leggen. Daarnaast is het voor studenten aan landen waar deze toets niet beschikbaar is mogelijk een alternatieve TOEFL toets af te leggen. De taaltoetsen die zijn toegestaan gedurende de periode dat het wegens de maatregelen die zijn getroffen om het coronavirus te bestrijden niet mogelijk is gebruik te maken van de reguliere toetsen, staan vermeld in de tijdelijke verruiming van artikel 4.2 van de Gedragscode. Dit document is hier terug te vinden: <https://www.internationalstudy.nl/wp-content/uploads/2016/02/Tijdelijke-verruiming-16062020-artikel-4.2-Gedragscode.pdf>.
- Voor internationale studenten uit de EU/EER geldt dat zij om recht te hebben op volledige studiefinanciering inclusief de reisvoorziening aantoonbaar minimaal 56 uur per maand werken. Door de coronacrisis kan het zich voordoen dat internationale studenten niet meer aan deze eis kunnen voldoen, omdat er tijdelijk voor hen geen werk is. DUO geeft aan om zolang de coronamaatregelen gelden soepel te zullen omgaan met de 56-uurseis.
- Er zijn ook studenten die graag willen terugkeren naar het land van herkomst - of daartoe verplicht zijn omdat hun verblijfsvergunning is verlopen - maar moeilijkheden ondervinden vanwege lokale corona - maatregelen in het land van herkomst of vanwege financiële belemmeringen.
- Voor deze studenten geldt dat instellingen allereerst handelen in lijn met de afspraken die hierover zijn gemaakt tussen de instelling in Nederland en de student, en tussen de instelling in Nederland en de instelling in het land van herkomst. De Nederlandse instelling spant zich in ieder geval in om studenten uit het buitenland goed te informeren over de mogelijkheden voor een terugkeer naar het land van herkomst. De student dient de eigen middelen en reisverzekering aan te spreken als het gaat om de dekking van reiskosten.
- Voor hulp bij terugkeer van buitenlandse studenten wordt aan studenten geadviseerd om contact op te nemen met de vertegenwoordiging van het land van herkomst in Nederland.

- (Aankomende) internationale studenten kunnen informatie vinden op de website Study-in-Holland (<https://www.studyinholland.nl/measures-coronavirus>).

2.2 BSA

- Instellingen laten zoveel mogelijk het onderwijs en tentaminering doorgang vinden (in alternatieve vormen). Toch zal dit voor een deel van de opleidingen en studenten lastig zijn. Het kan daardoor dat studenten door de coronacrisis vertraging oplopen waardoor zij de bsa-norm niet halen.
- Universiteiten en hogescholen geven eerstejaarsstudenten die door de coronamaatregelen studieovertraging oplopen en als gevolg daarvan de norm van het bindend studieadvies (bsa) in het studiejaar 2019-2020 niet halen, de mogelijkheid de bsa-norm te halen in het volgend studiejaar.
- Zij kunnen dit op verschillende manieren vormgeven. Universiteiten en hogescholen hebben de mogelijkheid om het bsa voor alle eerstejaarsstudenten generiek uit te stellen naar het tweede jaar. Zij kunnen er ook voor kiezen nadere richtlijnen vast te stellen die voor studenten duidelijk maken wanneer zij voor uitstel van het bsa in aanmerking komen.

2.3 Aanmelding en studiekeuzecheck

- De datum waarop studenten zich uiterlijk aanmelden voor een studie (normaal 1 mei conform WHW artikel 7.31a) wordt verschoven naar 1 juni 2020. Dit geeft ruimte aan leerlingen en studenten die zich door het coronavirus niet op tijd konden aanmelden.
- Het kan zijn dat bepaalde vormen van de studiekeuzecheck geen doorgang kunnen vinden, omdat deze vraagt om fysieke aanwezigheid van de student. Studenten die zich na 1 mei 2020 inschrijven, hebben geen recht op een studiekeuzecheck. Er blijft wel een de inspanningsverplichting gelden voor instellingen en zo veel als mogelijk moet worden gezocht naar een alternatieve vorm van de studiekeuzecheck. Bijvoorbeeld door het afnemen van een digitale toets, een vragenlijst met een telefonisch gesprek of andere studiekeuzeactiviteiten waarvoor de student niet fysiek aanwezig hoeft te zijn.

2.4 Toelating

Voor sommige groepen studenten geldt t.a.v. de afronding van studiejaar 2019-2020 en de overgang naar studiejaar 2020-2021, dat zij door het coronavirus nu niet in de gelegenheid zijn om hun examens/tentamens af te leggen en op tijd het diploma te behalen dat nodig is voor de doorstroom naar het vervolgonderwijs. In bepaalde gevallen kunnen leerlingen of studenten voorwaardelijk worden toegelaten. Het is mogelijk voor instellingen om aspirant-studenten die als gevolg van COVID-19 niet tijdig aan de vooropleidingseisen kunnen voldoen, in te schrijven voor hun vervolgonderwijs. Dit is in alle gevallen een volwaardige inschrijving. Voor de student betekent dit dat hij/zij recht heeft op alle voorzieningen waar een reguliere student ook recht op heeft, inclusief de studiefinancieringsrechten. Voor instellingen betekent dit o.a. dat zij voorwaardelijk toegelaten studenten voor bekostiging in aanmerking kunnen brengen. Nadere afspraken die betrekking hebben op specifieke doelgroepen, zijn hierna opgenomen bij de betreffende doelgroep. Wanneer een student onverhoopt na voorwaardelijk te zijn toegelaten toch de opleiding moet verlaten, zullen de instellingen er voor zorgdragen dat de student de studiepunten die hij/zij gedurende de periode van de voorwaardelijke toelating heeft behaald, zo veel mogelijk kan benutten in zijn/haar vervolgstudie. Als de student één of meerdere tentamen(s) met goed gevolg heeft afgelegd, ontvangt deze hiervoor een bewijsstuk dat de student (op een later instroommoment) kan overhandigen bij de vervolgonderwijs. De examencommissie van de vervolgonderwijs bepaalt op basis hiervan of en voor welke vrijstellingen de student eventueel in aanmerking komt.

VO naar ho

- Voor het voortgezet onderwijs geldt dat er geen centraal examen plaatsvindt, maar er wel een volwaardig diploma wordt uitgereikt. Voor het civiele effect en dus ook de toelating tot het ho, is dat diploma niet anders dan andere diploma's. Hiervoor zijn dus geen afwijkende regels nodig.
- Aspirant-studenten die als gevolg van de coronacrisis geen Staatsexamens Nederlands als tweede taal kunnen afleggen om voorafgaand aan de start van het studiejaar voldoende beheersing van het Nederlands via Nt2 aan te tonen, worden voorwaardelijk toegelaten tot het hoger onderwijs, indien zij naar verwachting binnen een redelijke termijn over het gewenste niveau zullen beschikken. Dit kan onder de voorwaarde dat de student aan de voorkant aantoonbaar voldoende beheersing van de Nederlandse taal te beschikken door middel van een taaltoets, aangeboden door de desbetreffende instelling. Ook kan de instelling ervoor kiezen om deze student toe te laten zonder dat deze nog voldoet aan het gewenste taalniveau, onder de voorwaarde dat de student het staatsexamen Nederlands als tweede taal vóór 1

januari haalt of anderszins aantoonbaar aan het gewenste taalniveau te voldoen. Kan de student vóór 1 januari niet aantonen over voldoende beheersing van de Nederlandse taal te beschikken, dan zal deze alsnog de opleiding moeten verlaten.

- Voor vo-leerlingen (waaronder leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs) die het vo-diploma via het staatsexamen vo behalen, geldt dat zij in sommige gevallen na 1 september 2020 nog deel moeten nemen aan één of twee herkansingen. Daardoor kunnen zij niet voor de start van het nieuwe schooljaar het vo-diploma aan de vervolgopleiding overleggen. Deze leerlingen worden ook toegelaten, onder de voorwaarde dat zij het diploma alsnog vóór 1 januari 2021 aantoonbaar hebben behaald. Voor deze leerlingen zal voorafgaand ook geen verplichte niveautoets worden afgenomen. De instelling kan deze leerlingen vragen om een voorlopige cijferlijst van het staatsexamen aan de vervolgopleiding te laten zien om aan te tonen dat zij in staat zijn om het vo-diploma voor 1 januari te behalen. Als de vo-opleiding niet voor 1 januari 2021 wordt afgerond, dient de student de opleiding te verlaten.

MBO naar hbo

- Voor mbo-studenten geldt dat voorkomen moet worden dat een student volgend studiejaar niet aan zijn hbo-opleiding (bachelor of associate degree) kan beginnen door een kleine studievertraging, die het gevolg is van deze coronacrisis. Het gaat dan om de mbo-student die door deze crisis nog één of enkele kleine vakken niet heeft kunnen afronden voor 1 september dan wel in de afronding van beroepspraktijkvorming zit en dat wel voor 1 januari 2021 kan doen. De hogeschool zal deze student toch al toelaten tot haar onderwijs. Als het mbo-diploma niet voor 1 januari 2021 wordt behaald, zal de student alsnog van de hbo-opleiding af moeten.
- Voor de voorwaardelijke toelating bij de overgang van mbo naar hbo bij bekostigde instellingen geldt dat de onderwijsorganisatie waar de desbetreffende leerling of student vertraging heeft opgelopen vóór 15 augustus een onderbouwd afrondingsadvies aan de student opstelt. Dit advies beantwoordt de vraag of in redelijkheid verwacht mag worden dat de leerling of student voor 31 december 2020 de betreffende opleiding afrondt, gegeven de eisen die door de beoogde vervolgopleiding in de propedeuse worden gesteld. Het advies speelt bij de beoogde vervolgopleiding een zwaarwegende rol. De leerling of student vervult voorafgaande aan de start van de opleiding tevens de eisen van de studiekeuzecheck bij de opleiding. Indien het advies van de opleiding en het advies na de studiekeuzecheck niet overeen komen zullen de opleidingen (in de meeste gevallen volgens een op regionaal niveau tussen de instellingen afgesproken wijze) met elkaar in overleg treden over het besluit van de beoogde opleiding al dan niet toelating mogelijk te maken.
- Ook bij niet-bekostigde hoger onderwijsinstellingen geldt dat de mbo-instelling en de hogeschool met elkaar in overleg treden om afspraken te maken over het (niet) toelaten van de student op basis van een afrondingsadvies. In het niet-bekostigde onderwijs geldt echter geen advies na studiekeuzecheck. Het toelatingsbesluit van de examencommissie van de hogeronderwijsinstelling is leidend.
- De mbo-student wordt ingeschreven in de hbo-opleiding en blijft daarnaast tijdens de afronding van de laatste onderdelen van de opleiding ook ingeschreven bij de mbo-instelling. De mbo-student heeft geen recht meer op de mbo-studiefinanciering, maar gaat over naar de studiefinanciering in het Hoger Onderwijs. Gedurende de periode dat de student ingeschreven staat in zowel mbo als hbo, gaat de betaling van les- of cursusgeld in het mbo door. Op grond van artikel 7.48, tweede lid wordt het verschuldigde collegegeld in het hoger onderwijs verrekend met het feitelijk betaalde les- of cursusgeld. De hogescholen brengen deze studenten in aanmerking voor bekostiging, In het mbo ontvangen de instellingen geen bekostiging voor deze inschrijvingen.

Ad-opleiding naar bachelor

- Voor de doorstroom van associate degree-studenten naar een hbo-bacheloropleiding geldt in zijn algemeenheid dat voorkomen moet worden dat deze studenten minder efficiënt kunnen doorstromen, doordat zij één of enkele vakken niet hebben kunnen afronden vanwege de coronacrisis. Van opleidingen wordt verwacht coulant te zijn, vlotte doorstroom te bevorderen en de student te stimuleren zijn Ad-opleiding afgerond te hebben per 1 januari 2021.
- De meeste Ad-studenten zullen met hun havo- of mbo-diploma reeds voldoen aan de (nadere) vooropleidingseisen van de hbo-bacheloropleiding, waardoor zij deze sowieso kunnen voortzetten; ook als zij hun studievertraging niet voor 1 januari hebben ingehaald. Voor de Ad-studenten die nog niet aan de (nadere) vooropleidingseisen van de studie voldoen, geldt dat zij tot 1 januari 2021 de tijd krijgen hier alsnog aan te voldoen. Indien dit niet lukt, zal de opleiding de student moeten uitschrijven, zoals dit ook

geldt bij de voorwaardelijke toelating van andere groepen studenten die in dit servicedocument genoemd staan.

HBO propedeuse naar wo

- Voor de doorstroom van hbo-propedeuse-studenten naar een wo-bachelor geldt in zijn algemeenheid dat voorkomen moet worden dat studenten volgend studiejaar niet kunnen starten met hun wo-bachelor omdat zij door de coronacrisis niet in de gelegenheid zijn geweest hun hbo-propedeuse voor 1 september 2020 te voltooien, doordat zij één of enkele vakken niet hebben kunnen afronden. Universiteiten krijgen daarom voor het collegejaar 2020-2021 de ruimte af te wijken van de eis dat een hbo-propedeuse moet zijn afgerond, onder de volgende voorwaarden:
- Hbo-propedeuse studenten die door willen stromen naar een wo-bachelor, vragen bij hun hbo-instelling een afrondingsadvies aan. Dit advies beantwoordt de vraag of het in de rede ligt dat betreffende leerling of student vóór 1 januari 2021 de betreffende propedeuse afrondt.
- Het afrondingsadvies van de hbo-instelling moet de student uiterlijk 1 augustus inleveren bij de wo-instelling. De wo-instelling beoordeelt of de desbetreffende student voorwaardelijk toelaatbaar is op basis van het afrondingsadvies in relatie tot de zwaarte van de vervolgopleiding. Zo ja, dan wordt de student voorwaardelijke toegelaten tot de bacheloropleiding tot 1 januari 2021. Voor wo-opleidingen die extra eisen en/of toetsen bovenop HBO-P eisen is maatwerk vereist.
- Indien het de voorwaardelijk toegelaten student niet lukt om voor 1 januari 2021 de hbo-propedeuse af te ronden, dient de student de wo-bacheloropleiding te verlaten.
- De student wordt ingeschreven in de wo-bachelor en wordt daarnaast tijdens de afronding van de laatste onderdelen van de propedeutische fase ingeschreven bij de hogeschool. De inschrijving in de wo-bachelor wordt aangemerkt als 'eerste inschrijving' in de zin van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008. Dit houdt in dat de student collegegeld betaalt aan de instelling die de wo-bacheloropleiding verzorgt en deze instelling de bekostiging ontvangt.

Pabo instroom

- Specifiek voor aankomende pabostudenten geldt dat zij, wanneer zij door het niet of maar in beperkte mate doorgaan van de toetsafname niet kunnen voldoen aan de vooropleidingseisen, voorwaardelijk kunnen worden toegelaten tot de pabo. Zij hebben de verplichting voor 1 januari 2021 alsnog aan te tonen aan de gestelde eisen en toetsen te voldoen. Over de wijze waarop dit plaats zal vinden zullen de hogescholen studenten nader informeren. Als het voor 1 januari 2021 niet lukt, dan dienen zij de opleiding te verlaten. Meer informatie hierover is te vinden op: www.goedvoorbereidnaardepabo.nl.

Zij-instroom

- Als er problemen ontstaan bij het tijdig afronden van het ZiB-traject, is het advies om met zij-instromer, school (werkgever) en lerarenopleiding in gesprek te gaan en om samen tot oplossingen te komen.
- Indien nodig, kan verlenging worden gegeven voor het traject (zowel vanuit de lerarenopleiding, vanuit de cao's po, vo en mbo, als vanuit de wetgeving rond voor de klas staan).
- Verder zal DUO coulance betrachten bij (het voltooien van) nieuwe aanvragen subsidie zij-instroom in het beroep. Indien de gevraagde bewijsstukken nog niet kunnen worden aangeleverd bij DUO, geeft DUO tot 30 juni de tijd om de gevraagde bewijsstukken alsnog aan te leveren. De subsidie kan al wel worden aangevraagd.
- Vraag en antwoord omtrent zij-instroom tijdens de coronacrisis zijn terug te vinden via de site www.aanpaklerarentekort.nl.

Doorstroom bachelor - master

- Voor de doorstroom van de bachelor naar de master geldt in zijn algemeenheid dat voorkomen moet worden dat studenten volgend studiejaar niet kunnen starten met hun vervolgopleiding omdat zij door de coronacrisis niet in de gelegenheid zijn geweest om hun opleiding voor 1 september 2020 te voltooien, doordat zij één of enkele vakken niet hebben kunnen afronden. Hogescholen en universiteiten krijgen de ruimte om af te wijken van de eis dat een bacheloropleiding moet zijn afgerond voorafgaand aan deelname aan een masteropleiding.
- Hogescholen en universiteiten zullen de ruimte die hen aldus wordt geboden, elk invullen op de wijze die het best past bij specifieke kenmerken van de overgang van bachelor naar master in respectievelijk het hbo en het wo.

- De hogescholen zullen voor hun masteropleidingen op basis van een afrondingsadvies van de bacheloropleiding en een weging van de zwaarte van de masteropleiding, studenten voorwaardelijk toelaten. Deze voorwaardelijke toelating geldt tot 1 januari 2021. Indien de student het niet lukt om de instroomeisen voor 1 januari 2021 af te ronden, dient hij/zij de opleiding te verlaten.
- De universiteiten spannen zich – met diverse maatregelen en per opleiding – in om te voorkomen dat studenten, die door de Coronamaatregelen in de laatste fase van hun bacheloropleiding vertraging oplopen, vast komen te zitten tussen een bachelor- en masteropleiding. Uiterlijk voor 15 mei 2020 communiceren alle wo-masteropleidingen aan aspirant-studenten (inclusief studenten die vanuit een pre-master doorstromen naar de master) wat de voorwaarden zijn voor instroom in masteropleidingen in het studiejaar 2020-2021. Zij besteden daarbij extra aandacht in de communicatie naar studenten van buiten de eigen instellingen zoals hbo-studenten. WO-masteropleidingen kunnen er bijvoorbeeld voor kiezen dat studenten mogen deelnemen aan de master onder de voorwaarde dat zij, binnen een door de masteropleiding te bepalen termijn, hun bacheloropleiding alsnog afronden.
- Zowel in het hbo als in het wo wordt de bachelor-student ingeschreven in de master en daarnaast tijdens de afronding van de laatste onderdelen van de bachelor daar eveneens ingeschreven. De consequenties hiervan voor collegegeld en bekostiging worden nog uitgewerkt. De masteropleiding wordt aangemerkt als ‘eerste inschrijving’ in de zin van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008. Dit houdt in dat de student collegegeld betaalt aan de instelling die de masteropleiding verzorgt en deze instelling de bekostiging ontvangt.

Internationale instroom

- Door de coronacrisis is de verwachting dat de groep (internationale) studenten die zich aanmeldt voor een opleiding met een numerus fixus, maar uiteindelijk niet start met de opleiding, groter zal zijn dan normaal. Daarom kan een instelling in de huidige situatie meer plaatsingsbewijzen uitschrijven voor een numerus fixus opleiding dan de beschikbare capaciteit toelaat. Dit om te voorkomen dat bij een verminderde (internationale) instroom van studenten de beschikbare capaciteit onvoldoende wordt benut. Als er meer uitgeschreven plaatsingsbewijzen worden geaccepteerd dan de beschikbare capaciteit toelaat, moeten alle studenten tot de opleiding worden toegelaten.

2.6 (Decentrale) selectie (BA en MA)

- Voor de AD- en bacheloropleidingen zouden de instellingen vóór 15 april 2020 de selectieprocedure moeten hebben afgerond. Omdat in de huidige situatie met het coronavirus te kunnen doen, moeten instellingen eventueel afwijken van de voorziene selectieprocedure die vragen om een fysieke aanwezigheid. Instellingen hebben in deze uitzonderlijke situatie de ruimte om deze datum op te schuiven, naar uiterlijk 15 juni 2020. Indien daarvoor gekozen wordt, zullen er geen selecties plaatsvinden gedurende de periode van de eindexamens vo en wordt ook rekening gehouden met de examenmomenten in het mbo.
- Hierover zullen instellingen goed communiceren, zodat studenten van dit uitstel op de hoogte zijn en er nog voor kunnen kiezen om zich zekerheidshalve voor 1 juni 2020 aan te melden voor een opleiding zonder selectie.
- Voor de afronding van de selectieprocedures in de master geldt geen landelijke deadline. Ook hier geldt dat het aan de opleidingen zelf is om eventueel alternatieve selectieprocedures in te richten, indien dit noodzakelijk is door het coronavirus.

2.7 Financiële effecten (voor instellingen)

- Het is duidelijk dat het veel vraagt van alle betrokken partijen om het onderwijs door te laten gaan met inachtneming van de getroffen coronamaatregelen. Dit zal voor instellingen ook financieel een effect hebben.
- OCW voert het gesprek met de onderwijskoepels op het moment dat er meer duidelijk is over de precieze omvang van de gevolgen. Bij acute financiële problemen zal OCW in overleg met de betreffende bekostigde instelling en de inspectie bezien hoe deze kunnen worden opgelost.
- Studenten die per aankomend studiejaar beginnen, maar van wie het dossier nog niet compleet is als gevolg van vertraging door het corona virus zullen wel voor bekostiging in aanmerking komen. Dit is ondervangen door formele inschrijving in het hoger onderwijs mogelijk te maken.

2.8 Financiële effecten (voor studenten)

- Door de coronamaatregelen kan het zich voordoen dat studenten acute financiële problemen krijgen, bijvoorbeeld doordat zij tijdelijk niet kunnen werken. Het is te verwachten dat instellingen hierover ook vragen krijgen van bezorgde studenten.
- Alle studenten in het hoger onderwijs kunnen er hierbij op rekenen dat:
 - o coullance wordt betracht wanneer zij door corona niet binnen de diplomatermijn kunnen afstuderen. Normaliter wordt de hele prestatiebeursschuld omgezet in een lening (alle ontvangen basisbeurs, aanvullende beurs en de reisvoorziening) als een student niet binnen 10 jaar na aanvang van de studiefinanciering afstudeert. Dit is opgelost door de diplomatermijn te verlengen met coullance/hardheidsclausule.
 - o Zij de mogelijkheid hebben het leenbedrag te verhogen bij acute financiële nood. Dit kan ook met terugwerkende kracht vanaf het begin van het schooljaar. Mocht dit onvoldoende zijn, kunnen zij contact opnemen met DUO over de mogelijkheden.
 - o Coullance wordt betracht bij het verlengen van het recht dat zij hebben op een lening gedurende de nominale studieduur plus drie uitloopjaren wanneer zij als gevolg van de coronacrisis vertraging oplopen.
 - o Zij niet worden 'gestraft' wanneer zij (bijvoorbeeld doordat ze in vitale beroepen werken) dit jaar meer verdienen dan de bijverdiengrens. Er vindt over 2020 geen bijverdiengrenscontrole plaats.
 - o Zij 3 maanden langer recht houden op de OV-kaart. Dat geldt voor alle studenten die in maart recht hadden op gebruik van de OV-kaart.
 - o Zij collegegeldkrediet kunnen aanvragen. Dat kan ook met terugwerkende kracht tot het begin van het collegejaar.

2.8.1 Profileringsfonds

- In zijn algemeenheid is het doel van het profileringsfonds het bieden van financiële ondersteuning aan die individuele student die door bijzondere omstandigheden studievertraging oploopt of verwacht op te lopen. Het gaat hierbij om studenten die wettelijk collegegeld betalen en aanspraak hebben (gehad) op een prestatiebeurs (art. 7.51c WHW).
- Studenten die wettelijk collegegeld betalen en aanspraak hebben (gehad) op een prestatiebeurs en die door de coronacrisis te maken krijgen met bijzondere persoonlijke omstandigheden waardoor zij studievertraging oplopen, kunnen aanspraak maken op financiële ondersteuning uit het profileringsfonds. Het gaat hierbij om studenten die te maken hebben met opgelopen of verwachte studievertraging doordat zij zelf ziek zijn (geweest) door het coronavirus, of vanwege (mantelzorg voor) zieke familieleden. Ook studerende ouders die vanwege de coronamaatregelen onderwijs moeten combineren met zorg voor kinderen die thuis zijn en daardoor studievertraging oplopen of verwachten op te lopen, kunnen aanspraak maken op het profileringsfonds.
- De omstandigheid dat een student studievertraging oploopt of naar verwachting op zal lopen vanwege noodgedwongen aanpassingen in het onderwijsprogramma die de instelling als gevolg van de kabinetsmaatregelen heeft moeten doen, geeft geen aanspraak op het profileringsfonds. Deze situatie is niet aan te merken als de in de context van het profileringsfonds bedoelde bijzondere omstandigheid dat de opleiding onvoldoende studeerbaar zou zijn.
- Van instellingen wordt niet verwacht dat zij in het eigen beleid voorzien in aanvullende gronden voor aanspraak om studenten te compenseren voor studievertraging. Dit gezien de overmachtssituatie en de inspanningen die zij plegen om nadelen voor studenten zoveel mogelijk te voorkomen.
- Instellingen monitoren hoeveel uitkeringen zij doen uit het profileringsfonds aan studenten die een beroep doen op het fonds door omstandigheden die samenhangen met de coronacrisis. Over (tussen)resultaten van de monitoring wordt door de VSNU, VH en OCW overleg gevoerd.

2.9 Accreditatie

- Opleidingsvisitaties kunnen langer duren of worden uitgesteld vanwege het corona-virus bijvoorbeeld omdat er beperkingen gelden, er bezwaren zijn tegen een bezoek of omdat (internationale) panelleden niet kunnen reizen.
- De NVAO Afdeling Nederland bereidt zich – conform de afspraak met de koepels en studentenorganisaties - voor op hervatting van de Nederlandse beoordelingsprocedures onder regie van de NVAO voor zover mogelijk in het licht van de geldende beperkingen en de beschikbaarheid van panelleden. Uitgangspunt

hierbij is het gerechtvaardigd vertrouwen in de kwaliteit van de opleiding en dat de beoordeling voldoet aan wettelijke vereisten en de *European Standards and Guidelines*. Over de hervatting vindt overleg plaats met de NVAO.

- Voor de accreditatie van bestaande opleidingen geldt een voor de opleiding vastgestelde inleverdatum. Instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor de organisatie van de visitatie en kunnen dus ook zelf besluiten om een visitatie en locatiebezoek op te schorten. Het ligt voor de hand dat de instelling hierover in overleg treedt met de commissies van deskundigen, de secretaris en in voorkomend geval het evaluatiebureau.
- Voor opleidingen met een inleverdatum 1 november 2020 is voorzien in een verlenging van de inleverdatum van 1 jaar. OCW registreert dit in het croho. Instellingen hoeven hier geen actie voor te ondernemen.
- Voor opleidingen met een inleverdatum 1 mei 2021 is het mogelijk om voor maximaal 1 jaar een verlenging van de indieningstermijn aan te vragen. Een gemotiveerde aanvraag om de termijn te verlengen kan door instellingen tot 1 oktober 2020 worden ingediend bij de NVAO.
- Deze (mogelijke) verlengingen bieden opleidingen die de komende periode staan voor een her-accreditatie de mogelijkheid om desgewenst bijv. de voorbereiding of locatiebezoeken te verschuiven.
- Het verschuiven van bijv. een locatiebezoek is een optie voor instellingen waar gebruik van kan worden gemaakt, maar dit hoeft niet. De verlengde inleverdatum is een uiterste datum van inlevering.
- Om te voorkomen dat (nieuwe pieken) in het visitatierooster ontstaan, wordt tevens geïnventariseerd of verlenging van inleverdata van grote clusters van opleidingen een bijdrage kan leveren aan een voor alle partijen beter werkbaar visitatierooster.
- De NVAO Nederland heeft met de koepels en de studentenorganisaties een tijdelijke aangepaste (en versnelde) procedure voor de toets nieuwe opleiding uitgewerkt (zie website NVAO). Deze tijdelijke procedure is van toepassing op:
 - o uitgestelde aanvragen met een al samengesteld panel en een geplande datum voor het locatiebezoek in de periode waarin de beperkende maatregelen van kracht werden;
 - o aanvragen die zijn ingediend voor 1 maart 2020 waarvoor nog geen panel is benoemd en/of een locatiebezoek is vastgesteld.
- Voor deze opleidingen streeft de NVAO ernaar om voor 1 september een accreditatiebesluit te nemen. In de procedure Tijdelijke Regeling Toets Nieuwe Opleiding 2020 (English version: Temporary Procedure for Initial Accreditation 2020) is de nieuwe werkwijze gedetailleerd beschreven.
- Voor opleidingen in afbouw, waarvan de crohoregistratie tussen heden en 31 december 2020 eindigt, kan het zo zijn dat studenten van deze opleidingen er door de coronacrisis niet in slagen om voor de definitieve einddatum af te studeren. Om te voorkomen dat er dan geen diploma meer kan worden uitgereikt, wordt de crohoregistratie verlengd met 1 jaar. De betreffende instelling dient zelf een verzoek in bij DUO voor deze verlenging. Door DUO worden de instellingen die het betreft geïnformeerd over deze mogelijkheid en DUO zal voorzien in een adequate procedure om een verzoek tot verlenging in te dienen. Dit laat onverlet dat de instellingen die dit betreft invulling geven aan hun inspanningsverplichting de vertraging voor studenten te minimaliseren.
- Op de website van de NVAO wordt voorzien in actuele informatie over de aangepaste procedures.

2.10 Macrodoelmatigheid

- Door de coronamaatregelen is in sommige situaties vertraging ontstaan bij de TNO-procedure.. Om te voorkomen dat de geldigheidstermijn van macrodoelmatigheidsbesluiten verloopt voordat de TNO-procedure is afgerond, zal worden voorzien in een verlenging van de geldigheidstermijn voor de betreffende opleidingen. Instellingen hoeven hiervoor geen nieuw dossier aan te leveren, maar moeten wel een verzoek hiertoe indienen. Dit geldt voor opleidingen die uiterlijk 1 augustus 2020 hun MD-besluit hebben ontvangen en waarvoor de TNO-procedure nog niet is gestart of nog niet is afgerond.. Zie www.cdho.nl voor meer informatie over de procedure.

2.11 Onderzoek

- NWO heeft maatregelen genomen om wetenschappers te ondersteunen en verfijnt deze constant:
 - o Lopende rondes waarbij géén interactie met aanvragers meer is vereist kunnen doorgang vinden volgens planning.
 - o NWO is inmiddels begonnen met het heropstarten van het primaire proces. Om de schade voor de sector te beperken is het belangrijk dat de tweede geldstroom niet te lang stilvalt. Tegelijkertijd heeft NWO de verantwoordelijkheid om een eerlijk speelveld en een zorgvuldig

beoordelingsproces te borgen, ook in deze periode. Daarom is NWO begonnen met het vervroegd publiceren van calls die in de toekomst open gaan; dit geeft onderzoekers meer tijd om aanvragen voor te bereiden en hun planning daarop aan te passen. Om onderzoekers niet met verrassingen te confronteren worden nieuwe sluitingsdata voor aankomende en gepauzeerde calls minimaal twee maanden van tevoren gecommuniceerd.

- NWO heeft de planning van de Talentprogramma's Rubicon, Veni, Vidi en Vici aangepast. Hierdoor hebben álle betrokkenen bij het aanvraag- en beoordelingsproces meer tijd en ruimte om hun werk te doen, denk dan aan aanvragers, referenten en leden van beoordelingscommissies. Deze nieuwe planning van procedures is uiteraard tot stand gekomen met het veld met vooral de kansen voor medische wetenschappen en zorgonderzoek in gedachten.
 - Ook voor de rondes binnen het KIC en NWA zijn nieuwe plannings in ontwikkeling. NWO kijkt hoe zij, wanneer de financieringsprocessen weer worden opgestart, dit zal inrichten zodat men de werkdruk kan beperken door spreiding van de werkzaamheden over de tijd.
 - NWO heeft een protocol ontwikkeld voor het online afnemen van interviews in het kader van lopende rondes. Dit protocol is inmiddels is getest en geschikt bevonden. Op dit moment worden de rondes die waren gepauzeerd in of voor een interviewfase zoveel mogelijk gecontinueerd.
 - Voor Regieorgaan SIA is het uitgangspunt dat zij hogescholen zoveel mogelijk willen faciliteren dat zij verder kunnen met hun onderzoek. In overleg met hogescholen is de planning van financieringsregelingen aangepast. Voor de RAAK regelingen zijn deadlines uitgesteld en meerdere indieningsrondes mogelijk gemaakt. SIA volgt daarin de algemene richtlijnen van NWO. Voor lopende projecten is vastgesteld dat deze 4 maanden mogen uitlopen en/of later starten, zonder wijzigingsverzoek. Als deze periode niet voldoende is (bijvoorbeeld wegens seizoensgebonden activiteiten) dan kan in overleg gekeken worden of een andere periode mogelijk is. Daarnaast heeft Regieorgaan SIA begin juni de regeling impuls 2020 gelanceerd. Tenslotte stemt Regieorgaan SIA de thematische regelingen zoals KIC en NWA af met NWO.
- Calls Corona
- Op 14 april, maakte NWO de laatste toekenningen van de call Corona "fast-track data" bekend. De eerste toekenningen waren al eerder bekendgemaakt. De call 'fast-track data' is in het leven geroepen vanuit de NWO-domeinen Exacte en Natuurwetenschappen, Sociale en Geesteswetenschappen en Technische en Toegepaste Wetenschappen alsook voor het medisch- en zorgonderzoek voor het vergaren van data die alleen nu, tijdens de COVID-19-crisis, verzameld kunnen worden.
 - ZonMw bracht op 14 april naar buiten welke acht projecten, die direct effect hebben op het verloop van de uitbraak van het coronavirus (COVID-19) en de volksgezondheid, op korte termijn gaan starten. Dit is het eerste resultaat van de opdracht van het ministerie van VWS aan ZonMw om onderzoek te financieren voor kennis die zeer urgent nodig is en directe impact op de huidige corona pandemie kan hebben. Het onderzoek is mede gefinancierd door NWO.
 - Op 23 april publiceerden ZonMW en NWO het COVID-19 onderzoeksprogramma. Het programma kent drie aandachtsgebieden:
 - Voorspellende diagnostiek en behandeling
 - Zorg en preventie
 - Maatschappelijke gevolgen van de coronacrisis en de maatregelen daartegen
 - Het programma wordt gefinancierd door het ministerie van VWS, NWO en het ministerie van OCW. Er is een budget van € 27 miljoen beschikbaar voor subsidies aan onderzoeks- en praktijkprojecten voor verschillende typen onderzoek (van fundamenteel tot actie-onderzoek). Naast nieuwe kennis en praktische oplossingen om de negatieve gevolgen van de pandemie te beperken is onderzoek nodig om te leren van de negatieve en positieve ervaringen binnen de gezondheidszorg en in de samenleving als geheel, zowel nu als op de langere termijn.
- Effecten van COVID-19 op onderzoek
- Door de COVID-19 crisis heeft veel onderzoek stil gelegen. Onderzoekers hadden bijvoorbeeld geen toegang meer tot labs of collecties, konden geen data verzamelen, hadden meer tijd nodig voor het organiseren van digitaal onderwijs of zetten zich als docent, medicus of expert vanuit hun expertise in om bij te dragen aan het bestrijden van de crisis. Hoewel veel onderzoek dat stil lag inmiddels weer wordt opgestart, zorgen de huidige overheidsmaatregelen nog steeds voor beperkingen. Zodoende heeft de Covid-19 crisis grote impact op het Nederlandse onderzoek, en met name op onderzoekers met tijdelijke contracten, vanwege de afronding van hun

onderzoeksprojecten. VSNU, NFU, NWO en ZonMw werken o.a. samen met werknemersorganisaties, het Promovendi Netwerk Nederland en PostDocNL aan oplossingen voor de knelpunten die deze (jonge) onderzoekers ervaren. OCW is betrokken bij dit proces en denkt mee. NWO gaat soepeler om met budgetneutrale wijzigingsverzoeken op lopende projecten die vertraging oplopen door de crisis.

- Door de co-creatie met het (kleine) bedrijfsleven en de publieke sector wordt het praktijkgericht onderzoek hard geraakt en lag ook binnen het hbo veel onderzoek stil. Hoewel ook dit onderzoek weer wordt opgestart, zijn problemen ook hier nog niet voorbij. En bij de verdere opschaling van onderwijs zal een groot deel van de capaciteit van docent-onderzoekers (bij wie in het hbo meer dan de helft van de onderzoekscapaciteit is belegd) voor onderwijs nodig zijn, wat in sommige gevallen ten koste zal gaan van inzet op het onderzoek. Dit zal naar verwachting nog een lange tijd problematisch zijn. OCW blijft hierover in nauw contact met VH, NWO en Regieorgaan SIA om te zorgen dat hogescholen hun functie in het onderzoekslandschap zoals beschreven in de Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek kunnen blijven vervullen. Samen met NWO, KNAW (incl. De Jonge Academie), AOb, FNV, VH, VSNU en NFU houdt OCW de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Doel is om geen onderzoekers tussen wal en schip te laten vallen.

2.12 CBHO

- Er vinden vanaf 18 mei 2020 weer zittingen plaats. Voor zittingen wordt gebruik gemaakt van zalen van de Raad van State, de coronamaatregelen van de Raad van State zijn dan ook van overeenkomstige toepassing op zittingen van het College.
- Er vinden geen CBHO zittingen plaats via video conferencing.
- Indien partijen daar toestemming voor geven kan CBHO ook uitspraak doen zonder dat de zaak op zitting komt.
- Door CBHO wordt contact opgenomen met partijen over nieuwe data voor eerder vervallen zittingen.

2.13 Medezeggenschap

- De medezeggenschap blijft, zowel centraal als decentraal, de instemmings- en adviesrechten uitoefenen
- De medezeggenschap toont het nodige procesmatige aanpassingsvermogen en stelt zich daar waar nodig flexibel op, bijvoorbeeld t.a.v. de reactietermijn op een voorgenomen besluit.
- De medezeggenschap moet binnen de instelling tevens goed geïnformeerd blijven. Indien noodzakelijk worden binnen de instellingen zowel tussen bestuur en medezeggenschap als tussen medezeggenschap onderling (zowel op centraal als decentraal niveau) hierover goede werk- en/of procesafspraken gemaakt.
- Indien op instellingen als gevolg van de huidige bijzondere omstandigheden problemen worden voorzien met betrekking tot de doorgang van de medezeggenschapsverkiezingen die in het studiejaar 2019-2020 gepland stonden, moet dit op de betreffende instelling worden besproken.
- Voor uitstel van de verkiezingen – en daarmee verlenging van de zittingstermijn van de huidige leden - is overeenstemming en communicatie noodzakelijk tussen relevante op de betreffende instelling betrokken partijen, zoals het college van bestuur en de (verkiesbare) leden van de medezeggenschap. De verlenging kan slechts gelden voor een redelijke en overzichtelijke periode. Deze uitwerking geldt ook voor de medezeggenschap op decentraal niveau.
- Gewezen wordt op de reeds bestaande mogelijkheid ten aanzien van de opleidingscommissies om tot een andere wijze van samenstelling te komen dan door verkiezing.

2.14 Studentenwelzijn

- OCW, Expertisecentrum Inclusief Onderwijs (voorheen Handicap + Studie), de onderwijsinstellingen en studentenorganisaties hebben gezamenlijk aandacht voor het welzijn van studenten, waaronder onder meer kwetsbare groepen zoals mantelzorgers, studenten met een functiebeperking, chronische ziekte of psychische klachten, transgender studenten in transitie, zwangere studenten en studerende ouders, en erkennen dat deze studenten extra begeleiding nodig hebben. De werkgroep Studentenwelzijn zal voor het zomerreces een handreiking publiceren met aandachtspunten voor het aankomende studiejaar en de herstart van het fysieke onderwijs.

2.15 Kwaliteitsafspraken

- Nog niet alle beoordelingen van de plannen voor de kwaliteitsafspraken zijn afgerond. Dit geeft financiële onzekerheid bij instellingen voor het jaar 2021. Deze onzekerheid neemt OCW weg door de bedragen in 2021 toe te kennen, ook als de instelling nog geen goedgekeurd kwaliteitsplan heeft.
- De instellingen zullen op een later moment de plannen rondom de kwaliteitsafspraken alsnog afronden en de NVAO zal de minister over die plannen adviseren voordat een besluit wordt genomen over de kwaliteitsbekostiging voor de jaren na 2021.
- Instellingen zullen de medezeggenschap goed meenemen in het proces van de begroting voor 2021 en het monitoren van de kwaliteitssommen in 2021. De medezeggenschap heeft instemmingsrecht op het budget voor de kwaliteitsafspraken op de begroting.
- De huidige situatie maakt het afleggen van site visits door de NVAO onmogelijk. Daarom zal de NVAO bij de lopende hersteltrajecten samen met het panel beoordelen of het aanvraagdossier ontvankelijk is en of het op basis van het dossier een positief advies kan afgeven. Mocht op basis van die toets aanvullende informatie gewenst zijn of mochten de stukken anderszins vragen oproepen, dan vindt alsnog een site-visit (of digitale vervanging daarvan) plaats

2.16 NSE

- Alle inspanningen van instellingen zijn op dit moment erop gericht dat het reguliere onderwijs zo goed als mogelijk doorgang kan vinden;
- Omdat het organiseren van de NSE ook om inspanningen van instellingen vraagt (aanleveren gegevens, promotie voor het invullen van de NSE, communicatie), is besloten de NSE van 2020 geen doorgang te laten vinden.
- Een extra reden hierbij is dat de NSE van dit jaar gehouden zou worden in de periode van 20 april t/m juni 2020, waarbij er een groot risico zou zijn dat in de context van de uitzonderlijke maatregelen die nu genomen worden, de uitkomsten van de NSE niet valide zouden zijn.